

Un nou pacte per la Catalunya del segle XXI

Proposta de CatECP sobre el model d'encaix entre Catalunya i Espanya

Novembre 2018

Context

La sentència de l'Estatut d'Autonomia va significar un atac al pacte establert al Parlament de Catalunya, entre aquest i el Congrés i la ciutadania de Catalunya. L'anul·lació d'importants preceptes estatutaris va ser llegida com un atac frontal a l'autogovern de Catalunya i va generar un terratrèmol polític que encara dura, donant inici a un cicle de mobilitzacions populars que van tenir la crítica al model territorial vigent com a nucli fonamental. Aquestes mobilitzacions populars van iniciar-se amb les reclamacions sobre el dret a decidir i van anar mutant cap a demandes d'independència a mesura que es produïa una deriva recentralitzadora del Govern de Rajoy, la seva ceguera davant del problema polític existent a Catalunya i la competició entre ERC i CiU.

La clau de volta que dona lloc a una frustració nacional col·lectiva resideix en la sentència contra l'Estatut per part del Tribunal constitucional el 2006. L'Estatut era el producte d'un cicle polític anterior en què les esquerres catalanes havien aconseguit arrenjarar-se en una proposta d'afirmació nacional que va tenir una expressió política, visible en la política d'aliances, que va fer possible un nou bloc històric, una expressió electoral i una expressió amb voluntat institucional i legal, com era l'Estatut. La sentència del TC va ser un avís prematur del caràcter antidemocràtic de la cúpula del poder judicial. Una elit, les togues, van anular un Estatut escollit pel poble. Generant així la imposició d'un ordre jurídic sobre una voluntat popular. Una dicotomia entre legalitat i legitimitat.

La coincidència amb la crisi econòmica més important del segle XXI va generar un ventall de frustracions molt àmplies davant d'una creixent inseguretats social i econòmica promoguda per la gestió neoliberal de la crisi. L'anhel de seguretats col·lectives i d'aspiració d'una sobirania protectora va generar una finestra d'oportunitat per a aquells que plantejaven la independència com la solució als conjunt de traumes i greuges arrossegats.

Les mobilitzacions a favor del dret a decidir mitjançant les consultes municipals van conformar una nova legitimitat popular que posteriorment seria organitzada en moviments socials de nou tipus com l'ANC i en el nou rol mobilitzador d'Òmnium Cultural.

L'articulació política d'aquests anhels i d'aquestes aspiracions col·lectives va ser encapçalada per una opció fonamentalment nacional-conservadora com Convergència. Imaginari recollit per les successives formacions hereves fins al dia d'avui. Una opció política que va construir un imaginari en què Espanya era el nom culpable de les frustracions col·lectives i definia una Catalunya de sentiments de pertinença excloents, d'orgulls col·lectius particulars (no transversals) i que ignoraven els afectes compartits

Proposta per a la Taula de Diàleg

per gran part dels catalans i catalanes amb els seus conciutadans d'altres parts d'Espanya.

Evidentment els governs del Partit Popular són responsables també de l'actual crisi nacional. Ja que les dues legislatures de Rajoy no són sols responsables d'haver fet perdre una dècada sencera a la gent sinó que també són responsables d'haver establert una relació ultratjant amb Catalunya, agreujada per la violència exercida l'10 i després amb el 155. Fet que al seu temps ha mostrat que la concepció del Partit Popular del que és Espanya és una concepció cultural extraordinàriament conservadora que pretén derogar els diferents sentiments de pertinença nacional existents al conjunt de l'Estat.

Els atacs del Partit Popular han generat un pòsit d'indignació de creixement exponencial, sumat a la provocada pels casos de corrupció. La sentència del cas Gürtel va esdevenir una sentència contra un PP que havia fet de la corrupció una pràctica de governabilitat i de construcció de privilegis per una elit de comportament aristocràtic.

La moció de censura, la moció de la decència, ha obert un període d'il·lusió i d'expectatives per a una alternativa de país que promogui la higiene democràtica, el diàleg polític i una agenda de conquesta de drets per a la propera dècada.

Tanmateix és evident que la judicialització de la política ha dut a un govern dels jutges extraordinàriament polititzat que dificulta la solució política i democràtica que cal per a que Catalunya avanci. Cal anar més enllà d'una renovació protocol·lària del CGPJ per a que la cúpula del Poder Judicial es regeneri democràticament.

I també és evident que el Govern Sánchez és un govern de transició que necessita d'una brúixola que apunti cap un horitzó plenament plurinacional i d'audaç canvi social i polític.

Per altra banda també és denota la extraordinària urgència de Catalunya per a poder definir el seu estatus polític però sobretot per a poder definir-lo a partir d'un acord transversal per a que el futur polític del país sigui una aspiració compartida i no de part. A més a més, el govern de JxCat i ERC s'ha revelat incapaç de proposar cap agenda de país, evidenciant fractures internes que han paralitzat Govern, Parlament i país, estimulant encara més frustracions.

El context, doncs, deixa un seguit de qüestions confirmades:

- a) El model autonòmic està esgotat a Catalunya. Una majoria ciutadana transversal creu que Catalunya té un nivell insuficient d'autonomia.
- b) El país es troba dividit en relació a la qüestió independentista. Una divisió que pren forma en un empat tècnic entre els dos blocs.
- c) Cal un nou consens i acord que permeti superar l'existència d'aquests dos blocs amb un model que generi un suport transversal i que trenqui els blocs existents.
- d) És necessari fer efectiu el dret a decidir del poble català.

Resum Executiu de la proposta

Per sortir de l'actual situació de bloqueig i donar resposta a la gran mobilització ciutadana a favor del dret a decidir que hem viscut a Catalunya en els darrers anys, des de CatComú apostem per una **nova via** basada en una proposta que des de grans majories i reconeixent la pluralitat del conjunt del país, ens permeti crear una Catalunya **republicana, social, democràtica i ambientalment justa que comparteixi sobirania amb un Estat Plurinacional**.

Què proposem

- Assolir una Catalunya una republicana, social, democràtica i ambientalment justa.
- Superar el règim del 78 convertint Espanya en un Estat Plurinacional que reconegui el dret a decidir, amb el qual Catalunya comparteixi sobirania.
- Sotmetre a referèndum tant el nou model territorial espanyol com la proposta d'encaix de Catalunya en aquest marc.

Com ho farem possible

- Aprofitar l'aritmètica parlamentària.
- Negociant millores immediates en l'autogovern de Catalunya i activant la transferència immediata de competències clau.
- Impulsant canvis substantius orientats a millorar la qualitat democràtica i les condicions de vida de la majoria social del conjunt de l'Estat.
- Pactant un referèndum amb l'Estat d'acord amb la legalitat vigent i a partir d'una proposta sorgida d'una àmplia majoria del Parlament de Catalunya.

1. Referèndum acordat: un Pacte de Claredat per a Catalunya

El pacte de claredat que proposem ens farà ser més forts per a construir una nova realitat política. Ha de servir per debatre com seria legítim per al conjunt de catalans i catalanes, i no sols per a una part, la realització d'un referèndum sobre el futur polític de Catalunya. Perquè el més necessari, el més important, és com arribem a acords a Catalunya que expressin una voluntat transversal àmpliament compartida.

A més, aquest document estipularà les qüestions relacionades amb les garanties procedimentals necessàries perquè el referèndum sigui vàlid segons els criteris de la Comissió de Venècia.

Massa sovint tenim debats nacionals que, de forma incomprendible, eviten tractar el model de país que volem, i encara més, eviten parlar sobre el com. El pacte de claredat ha de ser una eina de construcció nacional amb una orientació estratègica.

La ciutadania de Catalunya s'ha de poder expressar lliurement i efectivament sobre el seu futur. La celebració d'un referèndum acordat suposaria un exercici efectiu d'autodeterminació política que, en el marc de l'agenda social i constituent que aquí es proposa, permetria superar l'actual *status quo*. En aquest context, caldria contemplar diferents opcions per fer efectiu l'exercici d'aquest dret.

Entenem que la fórmula d'un referèndum acordat entre el Govern de la Generalitat i el govern de l'Estat és la que millor assegura que la convocatòria tingui garanties democràtiques i interpel·li a tota la societat catalana i la seva pluralitat de posicionaments. Per aconseguir que la ciutadania de Catalunya pugui ser consultada a través d'un referèndum acordat es contemplarien les següents vies:

- **Llei de Claredat.** Partint d'una proposta sorgida de l'acord entre una àmplia majoria de forces polítiques i socials catalanes, el Congrés de Diputats aprovaria una Llei de Claredat en la qual s'establirien qüestions com el moment a partir del qual Catalunya podria celebrar un referèndum, el procediment i les condicions per dur-lo a terme, la interpretació del resultat o el termini per repetir-lo si el resultat fos negatiu. L'aprovació d'una Llei de Claredat requeriria la majoria absoluta del Congrés de Diputats i obriria la porta a la celebració d'un referèndum d'autodeterminació.
- **Legislació vigent sobre referèndums.** La legislació vigent ja contempla un procediment per a la celebració d'un referèndum a Catalunya que requereix, també, d'una majoria absoluta del Congrés. Per tal que el referèndum compleixi amb els requisits democràtics indispensables es proposa seguir el procediment que deriva dels articles 87 i 92 de la Constitució Espanyola i de la Ley Orgánica 2/1980; per al qual es requereix d'una majoria absoluta del Congrés. Jurídicament és absolutament viable la convocatòria per part del govern espanyol d'un referèndum consultiu per tal que el cos electoral de Catalunya es pronunciï respecte la relació política entre Catalunya i Espanya. En aquesta línia s'han pronunciat constitucionalistes d'orientació política diversa: Javier Pérez Royo, Francisco Rubio Llorente i Francesc de Carreras, entre d'altres.

2. Un nou acord per la Catalunya del S.XXI

Impulsar un debat ciutadà ampli sobre el país que volem, implicant al màxim nombre possible d'organitzacions socials i polítiques, establint així els fonaments de la nova agenda social i constituent per a Catalunya.

Entenem que aquesta agenda hauria de girar, com a mínim, entorn als següents elements: la construcció d'una Catalunya oberta i inclusiva que posi les persones al centre de la política, el progrés social i econòmic de tothom per tal d'edificar un país amb valors republicans, socialment just, amb radicalitat democràtica, justícia ambiental, justícia de gènere i, òbviament, el reconeixement de la sobirania de Catalunya.

Partint d'aquestes bases i després d'unes eleccions, el Parlament de Catalunya tindrà l'encàrrec d'elaborar un text, superador del marc estatutari, per definir tant el nou model de país com el nou marc de relació bilateral entre Catalunya i Espanya, i que tingui l'horitzó de:

- **Un Republicanisme del segle XXI** que situï la justícia social en el centre de la vida pública. Una cultura i una ètica republicana que faci de les conquestes socials la bandera del país. Desmantellar privilegis i desigualtats és la meta d'un país republicà.
- **Una Catalunya socialment justa, ecològica i feminista.** Impulsar a Catalunya una transformació profunda per guanyar drets i llibertats. Proposem desenvolupar una Carta de Drets Fonamentals que doti aquests drets de rellevància i efectivitat, per una societat més justa i més igualitària. Quedarien blindats constitucionalment els drets econòmics, laborals, socials i ambientals, especialment en qüestions com la garantia de rendes, el treball digne, la igualtat de gènere, l'accés a la salut, l'educació, l'habitatge o la cultura.
- **Àmplies majories socials i polítiques.** Aquest nou marc s'elaborarà a través d'un procés participatiu ampli i plural, aprovat per una majoria qualificada del Parlament de Catalunya i, posteriorment, referendat per la ciutadania.
- **Radicalitat democràtica.** Concebem la sobirania com la capacitat que tenim, com a ciutadans i ciutadanes constituïts en comunitat política, per decidir democràtica i col·lectivament sobre el nostre futur col·lectiu i sobre tot allò que afecta a la nostra comunitat. En aquest sentit, cal establir mecanismes de democràcia participativa i democràcia directa per tal que, efectivament, sigui la ciutadania la que decideixi sobre els afers comuns.
- **Totes les sobiranies.** Per tal de poder decidir sobre totes les qüestions, proposem que els ciutadans i ciutadanes de Catalunya recuperem sobirania en qüestions estratègiques com l'energia, l'aigua, l'economia, la tecnologia, el sistema alimentari o els nostres propis cossos.

- **Sobiranies compartides.** Catalunya compartirà lliurement part de la seva sobirania amb l'Estat espanyol i la Unió Europea, i dotarà de capacitat d'autogovern als ens locals. Proposem distingir entre competències exclusives (matèries en les quals la Generalitat de Catalunya tindria plena sobirania, sense limitacions), competències compartides (matèries en les quals la Generalitat compartiria amb l'Estat o amb la UE la seva sobirania) i competències cedides (matèries en les quals la Generalitat cediria a l'Estat, de forma pactada, la potestat legislativa).
- **Hisenda pròpia i solidària.** Desenvolupar un nou sistema de finançament específic per a Catalunya en base als següents objectius: a) assolir la plena capacitat de decisió sobre tributs a Catalunya, en coordinació amb les competències actuals i futures de la UE, b) disposar dels recursos econòmics que es generen al país per atendre les polítiques socials i econòmiques i c) garantir la lleialtat institucional per evitar arbitriarietats i incompliments de les parts. Aquest sistema seria coherent amb el principi de solidaritat territorial, que es faria efectiva a través del càlcul d'una aportació a l'administració de l'Estat espanyol. Aquesta aportació, que no hauria d'alterar el principi d'ordinalitat, respondria a un doble objectiu: contribuir a la solidaritat amb la resta de pobles de l'Estat i pagar els serveis prestats per part del govern espanyol.
- **Llengua.** El català i el castellà, llengües emprades per la majoria dels catalans i les catalanes, són i han de continuar sent les llengües oficials a Catalunya, conjuntament amb l'occità (aranès a la Vall d'Aran). Es reconeixerà l'ús preferent del català, que continuaria sent la primera llengua com a mínim en quatre àmbits: ensenyament, mitjans de comunicació públics de la Generalitat, toponímia i llengua de l'Administració de Catalunya. Igualment, es blindaria el model de normalització lingüística.
- **Municipalisme.** Establir una nova arquitectura institucional, que reconegui el món local com a àmbit bàsic de servei a la ciutadania. Hauria de respectar els principis d'autonomia local, subsidiarietat, diferenciació, equilibri territorial, desenvolupament sostenible, increment competencial i suficiència financera - amb les corresponents transferències de recursos-. Els drets i les necessitats de la ciutadania se situaran al centre de les polítiques i es garantiran uns nivells d'atenció de qualitat homogenis, l'accés universal als serveis públics i el dret de la ciutadania a participar de forma efectiva i directa en els afers comuns. La coordinació institucional entre els ens municipals es durà a terme mitjançant les vegueries, les àrees metropolitanes i les mancomunitats.
- **Europa.** Proposem que Catalunya tingui dret a participar en els òrgans de decisió de l'Estat en matèria de política exterior i europea, així com en la formació de les posicions de l'Estat al Consell Europeu, tal i com passa en altres Estats membres. En els àmbits de competència exclusiva de Catalunya, la Generalitat formarà part de la delegació de l'Estat al Consell Europeu.

3. Estat Plurinacional que reconegui el dret a decidir: Una Espanya plurinacional i republicana

Impulsarem un canvi plurinacional a l'Estat espanyol. La nostra proposta vol contribuir a que el conjunt de l'Estat espanyol també pugui avançar en termes de radicalitat democràtica, separació de poders, igualtat de gènere, justícia ambiental i justícia social; millorant així les condicions de vida de les classes populars al conjunt d'Espanya.

El canvi constituent que aquí es proposa, d'altra banda, anirà acompanyat de modificacions legislatives immediates en qüestions com la reforma laboral, el sistema de pensions, la llei de protecció de la seguretat ciutadana, la llei electoral, la llei orgànica del poder judicial o la llei orgànica del Tribunal Constitucional, entre d'altres.

L'Estat Plurinacional que defensarem inclourà, en qualsevol cas, el reconeixement de Catalunya com a nació i el seu dret a decidir; així com totes aquelles modificacions que siguin necessàries per tal de poder encabir en l'ordenament constitucional espanyol la proposta sorgida del Parlament de Catalunya.

L'Estat espanyol, doncs, esdevindrà un Estat compartit per diferents nacions, les quals tindran dret a l'exercici de la seva sobirania. La forma política que proposem per a l'Estat espanyol és la d'una República parlamentària federal, amb una relació de caràcter confederal respecte Catalunya i les nacions que així ho decideixin.

4. Resum de la nostra proposta de Taula de Diàleg: un nou pacte per la Catalunya del S.XXI

- Pacte de claredat: Gran acord entre actors polítics i socials a Catalunya per celebrar un referèndum.
- Pacte amb l'Estat sobre el referèndum a Catalunya.
- Un Estat plurinacional en el que es reconegui el dret a decidir via reforma constitucional.
- Un reconeixement de Catalunya com a nació política que pot decidir el seu futur.
- Relació bilateral entre Catalunya i l'Estat.
- Ampli debat ciutadà sobre el model de país que volem
- Hisenda pròpia i solidària.
- Blindatge competencial i ampliació en matèries socials (ocupació, habitatge, protecció social).
- Protecció de l'ús del català i del model d'escola pública catalana (immersió lingüística)
- Aposta pel municipalisme.
- Participació de Catalunya en els òrgans de l'Estat en matèria de política exterior i europea.